

Synpunkter RFSU

Från Barn- och utbildningsnämnden i Luleå kommun har utsänts inbjudan till möten om "Framtidens skola" i Luleå kommun. RFSU Luleå har inte haft möjlighet att delta i dessa samtal men vill ändå sända våra synpunkter. Det som har diskuterats i media handlar om att olika skolor ska slås ihop eller läggas ner. Vi tar oss friheten att diskutera helt andra frågor som vi tror är centrala för en bra "Framtidens skola" i Luleå. Vi har centralt i RFSU tagit beslut om att arbeta med politiskt påverkansarbete gentemot sju av åtta riksdagspartier. Vi kommer gärna till nämnden eller dess arbetsutskott för att samtala mer om det som vi skriver om i denna remiss.

RFSU:s har ett frihetsperspektiv på sexualiteten. Med de sexuella friheterna uttrycks vår vision: Allas frihet att vara, frihet att välja och frihet att njuta.

- Friheten att vara innebär att uttrycka sig själv och sin sexualitet samt att fatta självständiga beslut över sitt liv. Den enes frihet får aldrig innebära en annans ofrihet.
- Friheten att välja innebär att välja om och med vem eller vilka ens sexualitet ska delas. Den enes val får aldrig förverkligas genom tvång över en annan.
- Friheten att njuta innebär att njuta som en själv vill och förverkliga sina begär. Den enes njutning får aldrig manifesteras så att en annan känner obehag.

De främsta orsakerna till att dessa friheter inte tillgodoses är diskriminerande normer och attityder i samhället, diskriminerande eller bristfällig lagstiftning, brist på resurser och avsaknad av politiska prioriteringar. Det är samhällets skyldighet att erbjuda alla möjligheten, kunskapen och verktygen för att åtnjuta dessa friheter på egna villkor. Det kräver tydliga uppdrag till bland annat utbildningssystem. Dessutom krävs ett aktivt arbete inom samhällets alla delar för att förebygga förekomsten av stereotypa och destruktiva normer.

Feministiska perspektiv utgör en särskilt viktig grund i RFSU:s arbete. Makt är i regel ojämnt fördelad mellan grupperna kvinnor och män. Det innebär att män har en oproportionerligt stor del av makten över sexualitet och reproduktion. Flera starka normer kring genus är också kopplade till sexualitet och gör att sexualiteten i sig används för att befästa rådande maktordning. Friheten att vara, välja och njuta begränsas här genom kontroll, skuld, skam och våld. Hur det gestaltas skiljer sig över tid, rum och kultur, men arbetet för sexuella och reproduktiva rättigheter riktar sig alltid mot att bryta ojämlika maktmönster. Centralt i detta arbete är även att utmana och förändra bilden av maskulinitet och rådande mansroller och att ifrågasätta uppdelningen av mänskligheten i två separata kön, med helt olika egenskaper, roller och uppgifter i samhället. Ojämligheten mellan kvinnor och män är inte den enda maktordningen som måste brytas för att allas frihet att vara, välja och njuta ska kunna realiseras. Sexualitet skär in i och samverkar med andra faktorer, exempelvis ålder, funktionalitet, ursprung, religion, klass, könsuttryck och könsidentitet. Samhället sätter ramar för vårt handlingsutrymme och våra sexuella erfarenheter påverkar hur vi agerar i samhället. Här har skolan och undervisningen en central roll.

För RFSU spelar sexualupplysning en avgörande roll, både i det egna arbetet och i synen på samhällets ansvar för att alla ska kunna åtnjuta sina friheter att vara, välja, och njuta.

Sexualupplysning handlar om att ge individen kunskaper och möjligheter att bredda det sexuella handlingsutrymmet. Människor behöver sexualupplysning genom hela livet och i olika sammanhang. En central del av sexualupplysningen till barn och ungdomar är den sexualundervisning som ges i skolan. Såväl sexualupplysningen som sexualundervisningen är i sin tur centrala för det förebyggande arbetet. Kunskap är makt och den som har kunskap om sexualitet – allt från hur kroppen fungerar till

relationer och hur olika normer påverkar sexualiteten – har större möjligheter att fatta självständiga beslut och bestämma över sin sexualitet. Upplysningen måste anpassas efter en grupps specifika behov. Det kan handla om vilka frågor som får sitt svar eller vem som känner sig tilltalad i den upplysning som ges. Ett hälsofrämjande perspektiv bör genomsyra både sexualupplysningen, sexualundervisningen och det förebyggande arbetet. Sexualupplysning är därför viktig för att erbjuda positiva bilder av sexualitet, i kontrast till förenklade, stereotypa och negativa skildringar som ofta möter oss i medier och i vardagliga samtal. Ett långsiktigt förebyggande arbete ska stödja och stärka människor, vilket är en förutsättning för att människor ska kunna påverka och hantera sina liv. Det förebyggande arbetet handlar om sådant som kan orsaka ohälsa, som exempelvis diskriminering, oönskade graviditeter, sexuellt våld och sexuellt överförbara infektioner. Det förebyggande arbetet kräver en god sexualundervisning, sexualupplysning i livets olika skeden och tillgång till vård, rådgivning och preventivmedel.

Alla elever har rätt till sexualundervisning av god kvalitet. Det gäller elever i alla skolformer. Sexualundervisningen ska, utöver att ge faktakunskaper, kritiskt granska normer och innehålla samtal om kropp, lust, relationer, värderingar, genus och sexualitetens plats i samhället. Alla elever ska vara inkluderade i undervisningen, oavsett kön, bakgrund, sexualitet, könsidentitet och funktionalitet. Lärare och annan personal i skolan som möter elever behöver ges förutsättningar för att kunna ge eleverna en bra undervisning. De behöver få kunskaper om att undervisa om sexualitet i sin lärarutbildning, fortbildning som yrkesverksamma och organisatoriskt stöd från huvudmän och skolledare. De som motsätter sig sexualundervisning och preventivmedel till unga människor menar ofta att detta skulle leda till att ungdomar har mer sex. Studier visar att det är tvärtom. De som fått riktig information debuterar när de själva vill, skyddar sig bättre, löper mindre risk för att utsättas för sexuella övergrepp, talar mer med vuxna i sin omgivning och är öppnare mot andra och kan därmed lättare fatta kloka beslut om sin sexualitet. Att barn och ungdomar får kunskaper om sexualitet är avgörande för deras sexuella välbefinnande och hälsa.

Tillgång till en variation av preventivmedel, såsom kondomer och andra hormonfria preventivmedel, p-piller, spiraler och p-stav är helt nödvändig. Alla har ett ansvar att skydda sig själv och andra mot sexuellt överförbara infektioner och oönskade graviditeter, men preventivmedelsanvändning ses inte sällan som ett ansvar bara för tjejer och kvinnor. RFSU vill därför se fler preventivmedel som riktar sig specifikt till killar och män. RFSU menar att preventivmedel, särskilt för unga människor, ska vara kraftigt subventionerade. Akuta preventivmetoder ska vara gratis.

Förutom att tabu och okunskap kan stå i vägen för god sexuell och reproduktiv hälsa, finns grupper som är i behov av särskilda insatser då de löper högre risk att drabbas av sexuell och reproduktiv ohälsa. Transpersoner, queera, personer med funktionsnedsättning och homo- och bisexuella är ett par exempel. Den högre risken är relaterad till diskriminering. Förebyggande insatser och god vård behöver därmed ha ett maktperspektiv och utformas för att motverka diskriminering och marginalisering.

Ett ämne vi särskilt vill lyfta är en undersökning från en organisation som står oss nära. Det gäller RFSU:s kommunundersökning från 2014. Särskilt lyfts Uddens förskola fram som en av få förskolor i Sverige som genomgått en av RFSU utförd hbt-certifiering. Luleå som helhet tillhör de få kommuner i Sverige som når upp till betyget godkänt. Det är naturligtvis glädjande men inom området skolan når Luleå inte upp till godkänt. Det finns ett flertal förändringar som kan göras för att förbättra situationen. Bland annat följande:

- att skolorna använder material och läromedel som inkluderar hbtq-frågor på ett icke-heteronormativt sätt.

- att skolan ser till att särskilt lärare och annan personal som har till uppgift att vara stödpersoner för elever som utsatts för kränkningar, diskriminering eller har andra kurativa behov innehar hbtq-kompetens.
- att varje kommun ser till att skolornas likabehandlingsplaner är dokument som används på ett konkret sätt för att skapa en inkluderande och icke-diskriminerande skolmiljö fri från kränkningar.
- att Luleå kommun har en samordnare för sex- och samlevnadsundervisningen.
- att sex- och samlevnads inkluderar i flera olika ämnen som biologi, samhällskunskap, historia, hem- och konsumentkunskap mm.
- att skolor retroaktivt ändrar i namn och personnummer i skolbetyg och utbildningsbevis gällande personer som bytt juridiskt kön.
- att öppet rasistiska, homofoba och transfoba partier inte ska tillåtas släppas in för att informera på skolor, då detta skapar en stor otrygghet bl.a. för de elever som är hbtq-personer.